

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-415-3-29>

**MODERN METHODOLOGICAL APPROACHES
TO MANAGEMENT IN THE SYSTEM OF TRAINING ATHLETES**

**СУЧАСНІ МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ УПРАВЛІННЯ
В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ**

Karaulova S. I.

*Doctor of Science in Physical Education
and Sports, Associate Professor,
Professor at the Department of Physical
Culture and Sports
Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Караулова С. І.

*доктор наук з фізичного виховання
і спорту, доцент,
професор кафедри фізичної культури
і спорту
Запорізький національний
університет
м. Запоріжжя, Україна*

Shulika B. Yu.

*PhD student of the educational
and scientific level of higher education
(PhD) «Physical culture and sport»
Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Шуліка Б. Ю.

*здобувач освітньо-наукового рівня
вищої освіти (ступеня доктора
філософії) «Фізична культура
і спорт»
Запорізький національний
університет
м. Запоріжжя, Україна*

Korolov D. I.

*PhD student of the educational
and scientific level of higher education
(PhD) «Physical culture and sport»
Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Корольов Д. І.

*здобувач освітньо-наукового рівня
вищої освіти (ступеня доктора
філософії) «Фізична культура
і спорт»
Запорізький національний
університет
м. Запоріжжя, Україна*

У сучасних умовах сфера спорту характеризується безперервним зростанням спортивних досягнень у багатьох видах спорту. На думку провідних фахівців сучасна система підготовки спортсменів високої кваліфікації, які здатні гідно представляти нашу країну на міжнародній арені й скласти конкуренцію провідним спортсменам світу та Європи, потребує глибокого і всебічного науково-методичного обґрунтування, розробки нових концепцій підготовки на основі використання інноваційних технологій управління тренувальним і змагальним процесом [4, 5].

Аналіз наявних підходів до вдосконалення системи підготовки спортсменів свідчить про те, що значна увага має бути приділена вдосконаленню структури організаційних форм управління, а саме, інформаційному забезпеченню навчально-тренувального процесу, що дозволяє представляти інформацію, пов'язану зі зміною фізичного стану організму спортсменів [1, 2]. Важливою ланкою вдосконалення системи управління підготовкою спортсменів є ефективна реалізація функціональних можливостей їхнього організму у зв'язку із загально-визнаним значенням саме функціональної підготовленості для розвитку загальної та спеціальної фізичної, техніко-тактичної і психологічної підготовленості спортсменів і досягнення високих спортивних результатів. Формування оптимального рівня функціональної підготовленості ґрунтується на системному підході до управління тренувальним процесом з використанням спеціалізованих тренувальних засобів, раціональних поєднань тренувальних навантажень різної спрямованості, режимів роботи і відновлення у межах окремих мікро-, мезоциклів та впровадження у систему контролю інноваційних комплексних методів експрес-оцінки рівня функціональної підготовленості спортсменів та її окремих компонентів, які відповідали б сучасним вимогам спорту вищих досягнень [1, 3]. Актуальність зазначеної проблеми полягає не тільки в її загальнотеоретичній, а й великій практичній значущості. Очевидно, що знання цих особливостей є необхідною умовою для оптимального управління навчально-тренувальним процесом.

На основі системного і концептуального підходів нами було обґрунтовано та реалізовано пріоритетні методичні напрями модифікації елементів управління спортивною підготовкою спортсменів з використанням інноваційної комплексної системи контролю на основі модифікованої експрес-оцінки інтегрального рівня функціональної підготовленості, її окремих компонентів та оптимізації на цій основі способів етапного управління з інформаційно-аналітичним забезпеченням тренувального процесу. Практичною реалізацією цього підходу стало використання сучасних досягнень ІТ-технологій [3, 6, 7].

У попередніх дослідженнях брали участь представники легкої атлетики, спортивних ігор (футбол, волейбол, гандбол), веслування академічного. Оцінку показників функціональної підготовленості організму спортсменів (алактатної, лактатної потужності та ємності, порогу анаеробного обміну, частоти серцевих скорочень на рівні ПАНО, загальної метаболічної ємності, економічності систем енергозабезпечення, резервних можливостей, швидкісної, швидкісно-силової витривалості, рівня функціональної підготовленості) проведено за допомогою комп'ютерної програми «Комплексна експрес-оцінка функціональної підготовленості організму спортсменів» [2].

Проводився автоматичний розрахунок кількісних значень вище наведених показників. Залежно від кількісних значень отриманих величин кожен параметр функціональної підготовленості оцінювався як один з наступних функціональних класів: «низький», «нижчий за середній», «середній», «вищий за середній» або «високий». На основі отриманих показників надавалась інтегральна бальна оцінка рівня функціональної підготовленості організму спортсменів або рівня тренуваності обстежуваних.

Сучасні методичні підходи щодо оцінювання рівня функціональної підготовленості стали підґрунтям критеріїв спеціалізованого контролю за рівнем підготовленості, дозволили отримувати точну, об'єктивну інформацію щодо даних величин відразу після проведення контрольного тестування на тому чи іншому етапі дослідження та істотно полегшити аналіз даної інформації тренерами та спортсменами. Запропонований алгоритм інтерпретації інтегральної оцінки загального рівня функціональної підготовленості надав можливість сформувати оптимальну систему спеціалізованих тренувальних впливів з урахуванням специфічних характеристик функціонального забезпечення спеціальної працездатності організму та за допомогою компонентів управління (планування, моделювання, оцінки, аналізу, контролю і корекції) інтегрувати їх у систему підготовки для забезпечення успішного виступу на змаганнях.

Література:

1. Дорошенко Е. Ю. Теоретико-методичні засади управління техніко-тактичною діяльністю в команд-них спортивних іграх : дис. ... докт. наук з фіз. виховання та спорту спорту : 24.00.01. Київ, 2014. 370 с.
2. Караулова С. І., Маліков М. В. Сучасні інноваційні технології в професійній підготовці фахівців у сфері фізичного виховання та спорту. *Фізичне виховання і спорт*. 2022. № 2. С. 90–95.
3. Караулова С. Теоретико-методичні аспекти управління тренувальним процесом спортсменок високої кваліфікації, які спеціалізуються у бігу на короткі дистанції, в олімпійському циклі підготовки : дис. ... докт. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.01. Київ, 2020. 575 с.
4. Лісенчук Г., Тищенко В. Інноваційна технологія комп'ютерного тестування психомоторики у спортивних іграх. *Наука у олімпійському спорті*. 2019. № 1. С. 36–41.
5. Платонов В. М. Система підготовки спортсменів у олімпійському спорті. Загальна теорія та її практичні програми. Київ : Олімпійська література. 2004. 808 с.

6. Сват'єв А. В., Міфтахутдінова Д. А., Симонік А. В. Експериментальна програма вдосконалення функціональної підготовленості веслувальниць високої кваліфікації. *Фізичне виховання та спорт*. Запоріжжя, 2020. № 2. С. 153–158.

7. Silin V., Malikov M., Svatiev A. Change peculiarities of the functional state of cardiovascular system of football players at the 15–17 under the influence of the experimental program of annual microcycle training session. *Scientific Journal of Polonia University*. 2021. Vol. 45. № 2. Pp. 143–151.